

Referat fra 1. møde i Plantesundhedsudvalget onsdag den 19. juni 2024

Deltagere

Mogens Nicolaisen (forperson) (AU), Tine Thach (AU), David B. Collinge (KU), Nicolai Vitt Meyling (KU), Iben Margrete Thomsen (KU), Gitte Hallengreen Jørgensen (Dansk Gartneri) og Marie-Louise Bretner (Dansk Skovforening).

Fra Landbrugsstyrelsen (LBST) deltog Kristine Riskær, Henry Damsgaard Lanng, Victoria Lin Vest Løvdal og Jørgen Søgaard Hansen. Line Klingenberg Kruse deltog under punkt 1-4 og Christine Rannes deltog under punkt 4.

Afbud

Per Boisen Andersen (Danske Havecentre), Mette Vestergaard Madsen (AU), Søren Thorndal Jørgensen (Landbrug & Fødevarer), Ghita Cordsen Nielsen (SEGES), Bjarne Pugholm Johansen (Dansk Gartneri) og Ole Søgaard Lund (Fødevarestyrelsen).

1. Velkomst og godkendelse af dagsorden

Mogens Nicolaisen bød velkommen til dette første møde i det indstillede udvalg for perioden 2024-28 inkl. Mødet blev afholdt hos Landbrugsstyrelsen i København. Efter en indledende præsentationsrunde af deltagerne blev den udsendte dagsorden for mødet godkendt.

Der blev fra udvalgets side udtrykt ønske om et bedre overblik over Planter & Biosikkerhed's fagmedarbejdere og disses funktionsområder på plantesundhedsområdet.

2. Meddelelser

En forhåndsorientering med kommentering af dagsordenpunkterne var udsendt af Landbrugsstyrelsen forud for mødet.

Aktuelt:

2.1. Orientering fra Landbrugsstyrelsen

Kristine Riskær orienterede om den moderniserede nye forretningsorden og rekapitulerede udvalgets funktioner og arbejdsområde. Indholdsmæssigt er der ikke nye aspekter i den opdaterede forretningsorden. Udvalget kan bruges bredt og kan initiere aktiviteter. Udvalget er også et vigtigt forum i forhold til vores plantesundhedsregulering og forhandlinger om denne. Brobygning mellem myndighed og repræsentanter for interessenterne er et af udvalgets vigtigste funktioner.

Derudover blev der orienteret om at Landbrugsstyrelsen lancerer en ny hjemmeside, som går i luften til august. Landbrugsstyrelsen hører gerne fra udvalgsmedlemmerne om deres oplevelser af den nye hjemmeside.

2.2. Orientering fra forpersonen

Mogens Nicolaisen rejste det forhåndsadvisede forslag om at Per Boisen Andersen bliver udvalgets næstforperson. Dette blev entydigt støttet af Udvalget og vedtaget med applaus.

2.3. Orientering fra udvalgets medlemmer

Nicolai Meyling orienterede om, at bekæmpelse af japanbillen har været på dagsordenen for afholdt entomologi-konference (European Congress of Entomology; oktober 2023. CH fortalte dér om fund nær Zürich lufthavn.

Iben Thomsen orienterede om sin involvering i arbejde i VKM faghelse i Norge. Iben sidder med i plantehelsefaggruppen qua det faggruppesamarbejde der er med Norge. Der udkommer snart rapport om hvilke skadegørere der kunne være risiko for at få indført til Norge i forbindelse med jord. Hovedfokus har været på vurderinger i forhold til materiale fra NL, DE og DK. Spændende rapport og stort arbejde. VKM udfører den videnskabelige risikovurdering for de norske myndigheder (Mattilsynet).

3. Aktuelle emner fra kontrolområderne

Landbrugsstyrelsen orienterede.

3.1. Økonomien på gebyrområderne, herunder seneste nyt om gebyrer for avlskontrol af planter og om gennemført omlægning af finansiering af herkomstkontrolområdet for skovfrø og -planter

Line Kruse orienterede om udviklingen i økonomien på avlskontrolgebyrområdet og kom ind på effekterne af strukturudviklingen på gartneriområdet samt at en række tidligere registrerede havecentre ikke længere er med i kontrollen. Se præsentation.

Derudover orienteredes om at ministerbeslutningen om at lade herkomstkontrollen statsfinansiere i stedet for via gebyrer er effektueret og at det allerede har ført til flere ønsker om karing af grundmateriale.

Iben Thomsen noterede sig at det er en positiv effekt i forhold til hensynet til målet om øget skovrejsning og at det vil understøtte behovet for at få flere bevoksninger kåret, ikke mindst af de ”små skovtræarter”. Beklageligvis bliver karringsarbejdet og sekretariatsarbejdet forbundet hermed jo så mere omfattende samlet set og dette fordrer dermed en udvidet økonomisk ramme til karringsarbejdet.

Marie-Louise Bretner bekræftede, at tiltaget og den deraf følgende udvikling i kåringsønskerne ses som rigtigt godt i forhold til at sikre mere, godt egnet frø og planteforneringsmateriale, herunder af de ”små arter”, til brug for den øgede skovrejsning.

3.2. Status for brug og udvikling af Tast-selv modulet (gartneriernes risikodata)

Jørgen Søgaard orienterede om videreudviklingen af online tast-selv løsningen for gartnerier og planteskolers produktionsoplysninger. Seneste skud på stammen er nyt modul med mulighed for at oplyse om behov for kontrol i forhold til eksport samt salg til beskyttede zoner i EU. Landbrugsstyrelsen arbejder parallelt på en bekendtgørelsesændring, med henblik på at indskærpe en pligt til at indberette visse oplysninger til styrelsen via systemet og holde disse oplysninger opdaterede.

Gitte Hallengreen Jørgensen spurgte, hvad status er for hvor mange der har indberettet de ønskede oplysninger via Tast-selv systemet siden løsningen blev lanceret. Landbrugsstyrelsen oplyste, at der i 2023-versionen af systemet er modtaget oplysninger fra 134 virksomheder (samt 60 som ligger uafsluttede i kladdeform) ud af 322 mulige planteproducenter. I alt er der registreret 465 virksomheder til den plantesundhedsmæssige avls- og omsætningskontrolordning. Heraf er nogle alene tilmeldt fordi de markedsfører (men ikke selv producerer) planter til plantning i handelsled, hvor der er plantepaskrav.

- ### 3.3. Orientering om resultaterne af den gennemførte EU-audit i Danmark på plantepasområdet (oktober 2023) og styrelsens opfølgning på henstillinger og anbefalinger, særligt:
- Ændret inspektionsmetodik (i avlskontrolsammenhænge) med øget fokus på bl.a. kontrol med operatørens identifikation af kritiske punkter som basis for sit eget tilsyn og administrative forhold
 - Øget samarbejde med branche og rådgivning om indberetning af risikodata som grundlag for risikobasering af avlskontrollen
 - Strukturering af styrelsens kompetencesikring og interne audit og supervision.

Jørgen Søgaard orienterede om resultaterne af den gennemførte EU-plantepasaudit i oktober 2023. En endelig rapport foreligger nu fra Kommissionen (var klippet ind i kommenteret dagsorden forud for mødet).

Styrelsen arbejder med opfølgningen på de henstillinger, som den gennemførte audit afstedkom og drager også nytte af de øvrige observationer og gode råd, der kan udledes af auditten. Opfølgningerne sker som del af et bredere arbejde med kvalitetssikring af kontrolområdet. Se præsentation, hvor det fremgår, hvilke indsatsområder og arbejdsgrupperinger arbejdet er tilrettelagt indenfor.

Kristine Riskær supplerede med at nævne den overordnede observation, at auditten pegede på at styrelsens plantesundhedskontrol inkl. plantepaskontrollen fremover bør være lidt mere revisor-præget end i dag.

Iben Thomsen spurgte, om styrelsen dermed også skal bevæge sig i retning af at være mere rådgivende om operatørernes eget tilsyn og altså få en anden rolle end i dag. Kristine Riskær svarede, at styrelsen som myndighed ikke kan gå ind i at tilbyde rådgivning, men det officielle tilsyn skal styrke fokus på om operatørerne overholder kravene om eget kvalificeret tilsyn og

identifikation af kritiske punkter og sporbarhed mv., som er forudsætninger for deres udstedelse af plantepas.

Gitte Hallengreen Jørgensen var af den opfattelse, at der i dialogen og samspejlet mellem operatørerne og kontrollørerne har været en generelt meget konstruktiv tilgang. Der opleves således ikke en egentlig modvilje mod at tilpasse sig reglerne og lave om på procedurer og praksis. I forhold til at indberette produktionsoplysninger i Tast-selv har der været dialog i branchen, om man kunne have gavn af at bruge Danpot-data.

Landbrugsstyrelsen betonedede at man meget gerne vil intensivere samarbejdet med branchen og rådgivningstjenesterne om videreudviklingen af kontrollen og herunder ikke mindst om at understøtte indberetningerne af vigtige produktionsoplysninger fra gartnerier og planteskoler til styrelsen, som grundlag for kontroltilrettelæggelsen.

4. Aktuelle sager på internationalt plan

Landbrugsstyrelsen orienterede om følgende aktuelle emner:

4.1. Status for:

- forhandlingerne af forslag til ændringer af EU-lovgivningen på markedsdirektiv-områderne (frø og andet planteforneringsmateriale)
- forhandlingerne af forslag til ny EU-lovgivning om nye forædlingsmetoder (New genome technics (NGT))
- resultatet af forhandlingerne af forslag til ændring af plantesundhedsforordningen
- opdateret international anbefaling (IPPC) vedr. skibscontaineres renhed ved international samhandel og videre proces.

Henry Damsgaard Lanng orienterede om baggrund og status for EU-forhandlingerne om forslag til en forordning, som skal erstatte serien af markedsdirektiver om frø og andet planteforneringsmateriale ("PRM"-forslaget) samt forslag til ny EU-lovgivning om nye forædlingsmetoder på planteområdet ("NGT"-forslaget). Særligt i forhold til sidstnævnte forslag er der vanskeligheder med at opnå enighed blandt EU-landene og arbejdet med at søge kompromisser, herunder i forhold til økologisk materiale, blev forklaret. Senest var sammenhænge til patentlovgivningen kommet op og også her var der forskelligartede holdninger. Fra Europa-Parlamentets side er der givet udtryk for at der bør være totalforbud mod patenter på planter, beredte styrelsen.

David Collinge kommenterede problemstillingerne på NGT-området og pointerede, at CRISPR-metoden ikke nødvendigvis efterlader spor i det forædlede materiale, der kan detekteres. Henry Damsgaard Lanng bekræftede denne problemstilling og derfor stilles der også forslag om at materiale skal mærkes med særskilte oplysninger om dette.

Begge forslag er behandlet efter den almindelige danske parlamentariske EU-procedure med rammenotat og indhentning af forhandlingsmandat.

Iben Thomsen spurgte, hvad det nye tiltag i PRM-forslaget med bæredygtigheds-tests vil komme til at bestå af. Det aftaltes at punktet tages op og forklares nærmere på næste udvalgsmøde.

Derudover orienteredes der om resultatet af EU-forhandlingerne om en serie ikke-substantielle ændringsforslag til plantesundhedsforordningen. Der er tale om ændringer udløst af resultaterne af tidligere evalueringer af de nye import- og plantepasregler. Derudover er der et nyt tiltag om oprettelse af "emergency teams" efter behov, med henblik på at understøtte medlemsstater, som har et udbrud af en karantæneskadegører for første gang, således at de kan trække på erfaringer fra andre. Forslaget er inspireret af en tilsvarende løsning på veterinærområdet. Grundet det samlede forslags rent tekniske karakter har det ikke været inkluderet i den almindelige danske parlamentariske EU-procedure.

Se præsentation.

Endeligt orienterede Henry Damsgaard Lanng om status og international proces i forhold til en netop vedtaget opdatering af en international anbefaling om skibscontainers renhed samt drøftelser om behov eller ej for en egentlig international plantesundhedsstandard (ISPM under IPPC) på området på sigt.

4.2. Orientering om igangværende kommunikationskampagne: "[PlantHealth4Life](#)" i 22 EU-lande, herunder Danmark

Christine Rannes orienterede om den igangværende kommunikationskampagne vi deltager i fra bl.a. dansk side, iværksat og finansieret af EFSA. Kampagnen kører i perioden 15.-maj-15. september, rettet mod udvalgte målgrupper. Der er produceret en mascot (Pesty), som udvalgsmedlemmerne fik et eksemplar af, til brug for branding af kampagnen hjemme i organisationen.

Se præsentation.

David Collinge nævnte vellykkede britisk aware raising initiativer, med bl.a. et spejdmærke. Har eftersendt materiale til styrelsen til orientering.

Marie Louise Bretner nævnte "Skoven i skolen" som er et godt initiativ rettet mod samme unge målgruppe.

Iben Thomsen tilbød som tidligere venligt at tage kommunikationsmateriale om plantesundhed med fra styrelsen til kommende udstillinger og havedage.

4.3. Orientering om nyt EUPHRESO III-projekt 2024-26 om styrket globalt samarbejde om initiering og koordinering af plantesundhedsforskning.

Jørgen Søgaard orienterede kort om EUPHRESO III-projektet, som kører i perioden 2024-26 og som er lanceret og finansieret under EU-Horizon. Formålet er at styrke netværket, forbedre processer og understøtte at EUPHRESO nu er globalt.

Fra Landbrugsstyrelsens side appellerede man om hjælp og opbakning fra relevante danske interessenter til at understøtte styrelsens rolle som aktiv projektpartner.

Det aftaltes, at styrelsen tager opfølgende kontakt til universiteterne med henblik på at drøfte konkrete spørgsmål rejst i projektsammenhæng, skabe et tættere kontaktnet og finde veje til bedre procedurer og mere aktiv brug af forskningsnetværket EUPHRESO.

Se præsentation.

5. Emner af relevans for import/eksport

- 5.1. Import: Mulighed for at erhvervet kan nævne EU-importkrav som giver udfordringer

Ingen emner denne gang.

- 5.2. Eksport: Mulighed for at erhvervet kan nævne behov for eller ønsker om markedsåbninger

Der blev rejst en enkelt konkret problemstilling fra Dansk Gartneri i forhold til planteeksporten til Storbritannien. Denne tages op med den eksportfagansvarlige i styrelsen.

6. Aktuelt om planteskadegørere og nye trusler

- 6.1. Orientering om fund af *Meloidogyne chitwoodi* i stivelseskartoffelavl i Danmark (første fund i Danmark)

Jørgen Søgaard orienterede kort om fundet af *Meloidogyne chitwoodi* i Danmark i efteråret 2023. Fundet blev gjort i forbindelse med prøvetagningen af konsumkartofler i det danske undersøgelsesprogram for planteskadegørere, hvor indsatsen for at se efter denne skadegører er blevet intensiveret og analyseindsatsen er øget i forhold til tidligere år. Det skyldes en appel på EU-plan om at medlemslandene intensiverer undersøgelserne for skadegøreren, da den frygtes mere udbredt end det, der er påvist hidtil. Styrelsen har pålagt restriktioner i forhold til det areal, de angrebne kartofler blev dyrket på og er i gang med at søge forekomsten afgrænset samt sporet kilden til angrebet.

- 6.2. Oliventræflis-sending (biobrændsel) fra Italien til dansk varmeværk.

Jørgen Søgaard orienterede kort om en sag med observation af friske blade og kviste af oliventræ i et oliventræ-flisparti fra Italien. Den ansvarlige for partiet, som var en skibssending med et større prøveparti til afbrænding hos dansk modtager, adviserede Landbrugsstyrelsen om observationen og styrelsen udtog prøver til analyse for *Xylella fastidiosa*. Grundet forekomsten af frisk materiale, som jævnfør EU-hasteforanstaltning ikke må forlade de angrebne italienske områder, hvor træflisen stammer fra, samt bestyrkelse af at der var en risiko for smittespredning forbundet med partiet, grundet faktisk påvisning af *Xylella fastidiosa* DNA i prøvematerialet, påbød styrelsen restriktioner til sikring mod introduktion og spredning af *Xylella fastidiosa*. Ligeledes blev fundet rapporteret i EUs alert system iRASSF og taget op i EU plantesundhedskomiteen. Sidstnævnte med henblik på at sikre at EU's hasteforanstaltninger skærpes og præciseres for at undgå gentagelser. Det sker i forbindelse med en netop igangværende revision af bestemmelserne. [Bem. fra referent: Efterfølgende er der ved teknisk afstemning på plantesundhedskomiteemødet i slutningen af juni blevet vedtaget ændringer til hasteforanstaltningerne, som indeholder skærper af bestemmelserne om flytning af oliventræ ud af angrebne og afgrænsede områder, som den danske sag viste behov for.]

Iben Thomsen gav udtryk for at sagen er meget ærgerlig og at meget ser ud til at være gået galt i forhold til hvordan arrangementer var planlagt oprindeligt.

Marie-Louise Bretner oplyste i tilknytning til emnet, at der på EUDR-reguleringsområdet, som omfatter krav om at flis/træ skal komme fra områder med bæredygtig drift, arbejdes på en ny sporbarhedsordning.

6.3. Status for arbejdet med skadegørerspecifikke bilag til beredskabsplaner om de EU-prioriterede karantæneskadegørere

Punktet blev kun berørt overfladisk grundet tidsmangel. Beredskabsplanerne er nu lagt på Landbrugsstyrelsens hjemmeside for at overholde EU-kravet om at de er publicerede senest fire år efter etableringen (1. august 2019) af listen over EU-prioriterede karantæneskadegørere (retsakten (EU) 2019/1702).

Iben Thomsen bemærkede, at det står uklart for KU, hvilke opgaver de har, hvor der udestår af eftersyn af tekster, de tidligere har givet bidrag til. Derudover blev kritikken gentaget, at dét, som Landbrugsstyrelsen har sat sammen af tekst og som nu er at finde på styrelsens hjemmeside, ikke har karakter af en egentlig, praktisk anvendelig beredskabsplan, men mere er blevet en slags synopsis, som beskriver skadegørerbiologien og mulige risici/vurderet risiko for Danmark og omtaler værtsforhold m.v., mere end det er hurtigt tilgængelige anvisninger på, hvad hvem skal gøre ved et udbrud. KU havde oprindeligt en forventning om at universitetets bidrag om skadegørerbiologi m.v. ville blive brugt samlet, evt. som et bilag til beredskabsplanen, og ikke fraktioneret og sat ind i teksten forskellige steder, som det er endt med.

Marie-Louise Bretner fandt ligeledes, som også nævnt på sidste udvalgmøde, at teksterne mangler klarhed i forhold til det operationelle og at det virker uklart, hvem teksten primært er rettet mod.

6.4. Status for undersøgelsesprogrammerne for planteskadegørere.

Punktet udgik grundet tidsmangel. I stedet henvises til medfølgende præsentation.

7. Orientering om øvrige aktuelle emner

7.1. Det plantediagnostiske område (v. FVST lab.)

Punktet blev ikke behandlet.

7.2. Forskningsområderne

Der var ikke yderligere information, udover de rejste ting under andre dagsordenpunkter.

7.3. Brancheområderne

Der var ikke yderligere information, udover de rejste ting under andre dagsordenpunkter.

8. Eventuelt, herunder fastsættelse af tidspunkt og sted for næste møde

David Collinge nævnte at det bliver stigende vigtigt at drøfte, hvordan vi fremtidssikrer dansk skov.

David Collinge rejste problemstillingen vedrørende de ekstra rejseomkostninger, KU-Plen har i forbindelse med mødedeltagelse andre steder i landet end København. KU-Plen har ikke del i bevillingen til den forskningsbaserede myndighedsbetjening og kan derfor ikke, i modsætning til de øvrige forskere i Udvalget, trække på denne pulje til dækning af mødeomkostningerne forbundet med deltagelse i udvalgmøderne. Derfor appelleredes der til at finde en løsning for rejserefusion for udvalgsmedlemmer.